

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

АТАНАСОВ И ОВЧАРОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(жалба №61596/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

17 януари 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

17/04/2008 г.

Това решение става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44 § 2 на Конвенцията. Същото може да претърпи редакционни промени.

По делото Атанасов и Овчаров срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Камара в състав:

Г-н Пер Лоренцен [Peer Lorenzen], *председател*,
Г-жа Снежана Ботушарова [Snejana Botoucharova],
Г-н Карел Юнгвирт [Karel Jungwiert],
Г-н Райт Марусте [Rait Maruste],
Г-н Хавиер Борега Борега [Javier Borrego Borrego],
Г-жа Ренате Йегер [Renate Jaeger],
Г-н Марк Вилиджър [Mark Villiger], *съдии*,
и г-жа Клаудия Вестердик [Claudia Westerdiek], *секретар на*

отделението

След като обсъди въпросите в закрито заседание, проведено на 11 декември 2007 г., постановява следното решение, прието на същата дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (но. 61596/00) срещу Република България, подадена пред Съда съгласно чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-долу за краткост Конвенцията) от двама български граждани, г-н Иван Георгиев Атанасов и г-н Петър Асенов Овчаров (наричани по-долу за краткост жалбоподатели) на 19 април 2000 г.

2. Жалбоподателите, на които е предоставена правна помощ, са представлявани от г-н В. С. Стоянов, адвокат, практикуващ в Пазарджик.

3. Българското правителство (наричано по-долу за краткост Правителството) е представлявано от своя агент г-жа М. Коцева от Министерството на правосъдието.

4. Жалбоподателите твърдят, че продължителността на наказателното производство срещу тях е била прекалена, че не са имали ефективно правно средство за защита в тази връзка, както и че в резултат на това са били подложени на нечовешко и унизително отношение. Наред с това, жалбоподателите твърдят, че тракторът и ловните им пушки са били незаконно иззети от полицията, че са били държани като веществен доказателство по време на наказателното производство срещу тях, след което тракторът е бил предаден на земеделската кооперация. Твърдят също и че не са имали ефективно правно средство за защита в тази връзка.

5. На 28 януари 2005 г. Съдът решава да уведоми Правителството за подадената жалба. Съгласно разпоредбите на чл. 29 §3 от Конвенцията, Съдът решава да разгледа едновременно допустимостта и съществуването на жалбата.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

6. Г-н Атанасов (наричан по-долу за краткост първият жалбоподател) е роден през 1957 г. и живее в Пазарджик. Той е зет на г-н Овчаров (наричан по-долу за краткост вторият жалбоподател), който е роден през 1936 г. и живее в село Алеко Константиново.

7. Между 1993 г. и 1994 г. вторият жалбоподател е председател на земеделска кооперация.

A. Наказателното производство срещу жалбоподателите

8. На 12 август 1993 г. кооперацията, представлявана от втория жалбоподател, придобива трактор (наричан по-долу за краткост първият трактор) на търг, организиран от друга кооперация.

9. На 31 август 1993 г. първият жалбоподател придобива подобен, по-евтин трактор (наричан по-долу за краткост вторият трактор) на втори търг, организиран от същата кооперация. Веднага след търга първият жалбоподател, с помощта на вторият жалбоподател, получава във владение трактор. Очевидно обаче става въпрос за първия трактор.

10. Земеделската кооперация получава владението на втория трактор на 6 септември 1993 г.

11. На 15 ноември 1993 г. е издадена фактура на първия жалбоподател за покупката на втория трактор. Впоследствие, първият жалбоподател иска от продавача да преиздаде фактурите за продажбите, така че да показват, че той всъщност е придобил първия трактор.

12. Около 11 февруари 1994 г. земеделската кооперация установява, че притежава различен трактор от този, който е закупила. Скоро след това тя подава жалба пред властите за измама, извършена от жалбоподателите.

13. На 16 май 1994 г. срещу жалбоподателите е образувано предварително производство.

14. На 29 март 1996 г. жалбоподателите са обвинени в измама и злоупотреба със служебно положение. Обвиненията срещу първия жалбоподател са изменени на 28 февруари 1997 г., като към тях е включено престъплението използване на неистински документи за

придобиване на чужда движима вещ с цел да бъде противозаконно присвоена.

15. На 7 април 1997 г. Пазарджишката районна прокуратура внася обвинителен акт срещу жалбоподателите в Пазарджишкия районен съд за злоупотреба със служебно положение, измама и използване на неистински документ.

16. Между 2 юни 1997 г. и 18 февруари 2000 г. районният съд провежда десет заседания. През този период съдията по делото е сменян три пъти по неизяснени причини. На съдебното заседание на 18 февруари 2000 г. районният съд установява, че на етап предварително производство е имало процесуални нарушения, прекратява съдебното производство и връща делото на разследващите органи.

17. Предварителното производство срещу жалбоподателите продължава без значително развитие до 2004 г.

18. На 29 юни и 20 юли 2004 г. всеки от жалбоподателите подава молба до Пазарджишкия окръжен съд по реда, предвиден в новия член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс (вж. пар. 34 по-долу) и моли съда да разпорежи прекратяване на предварителното производство срещу тях.

19. В решенията си от 12 юли и 22 юли 2004 г. окръжният съд изпраща делото на Пазарджишката окръжна прокуратура за прекратяване на предварителното производство или за внасяне на обвинителни актове срещу жалбоподателите. В решението си от 12 юли 2004 г. съдът установява, че след 18 февруари 2000 г., когато районният съд е върнал делото на разследващите органи, не са били предприети никакви следствени действия

20. След като прокуратурата не се произнася, жалбоподателите подават молбите си отново на 19 октомври 2004 г.

21. С постановление от 28 октомври 2004 г. окръжната прокуратура прекратява предварителното производство срещу жалбоподателите, тъй като давностният срок за наказателно преследване на съответните престъпления е изтекъл.

22. На 10 ноември 2004 г. жалбоподателите обжалват постановлението на прокуратурата и заявяват, че основанийето за прекратяването на предварителното производство следва да бъде липсата на данни за извършено престъпление, а не изтичане на давностния срок за наказателно преследване.

23. С решение от 22 ноември 2004 г. районният съд потвърждава постановлението за прекратяване на предварителното производство срещу жалбоподателите и установява, че те не могат да искат промяна на основанията за неговото прекратяване. Съдът се мотивира, че ако жалбоподателите са искали наказателното производство да се прекрати поради липса на доказателства, че са извършили престъпление, те е

трябвало да поискат производството да продължи въпреки изтичането на давностния срок, което те не са направили.

Б. Изземване и задържане на съхранение на първия трактор

24. На 25 януари 1995 г. полицията изземва първия трактор от първия жалбоподател и го задържа като веществено доказателство във висящото наказателно производство.

25. Изземването и задържането на първия трактор са потвърдени след обжалване от районната и окръжната прокуратури, както и от главния прокурор на неуточнени дати.

26. Първият трактор е съхраняван на склад в полицията, докато не е предаден на кооперацията на неопределена дата преди 1 април 2002г.

27. На 1 април 2002 г. районната прокуратура нарежда на кооперацията да предостави втория трактор на втория жалбоподател, което тя не прави.

В. Изземване и задържане на съхранение на ловните пушки

28. Жалбоподателите твърдят, че в хода на предварителното производство срещу тях властите също са иззели по една ловна пушка от всеки един от тях и са ги задържали като веществени доказателства. Не е ясно обаче кога и как са били предприети тези действия.

29. Доколкото може да се установи от представените документи, вторият жалбоподател доброволно е предал на полицията на 4 октомври 2000 г. ловната си пушка, която му е била върната на 23 август 2001 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

А. Наказателно-процесуален кодекс от 1974 г.

1. Веществени доказателства

30. Ал. 1, 2 и 4 на чл. 107 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. гласят, както следва:

„(1) Веществените доказателства трябва да бъдат внимателно огледани, подробно описани в съответен протокол и по възможност фотографирани.

(2) Веществените доказателства се прилагат към делото, като се вземат мерки да не се повредят или изменят..

...

(4) Веществени доказателства, които поради размерите си или други причини не могат да бъдат приложени към делото, трябва да бъдат по възможност запечатани и оставени на съхранение в местата, посочени от съответния орган.”

31. Ал. 1 и 2 от чл. 108 от Кодекса в сила за съответния период и до 1 януари 2000г. гласят, както следва:

„(1) Веществените доказателства се пазят, докато завърши наказателното производство.

(2) Предметите, иззети като веществени доказателства с разрешение на прокурора, могат да бъдат върнати на собствениците им, преди да завърши наказателното производство, само когато това няма да затрудни изясняването на обстоятелствата по делото.”

32. Член 108, ал. 2 е изменен на 1 януари 2000 г., за да поясни, че в правомощията на прокуратурата влиза да се произнася по исканията за връщане на движими вещи, държани като веществени доказателства. В допълнение се въвежда право на обжалване пред съда срещу откази от страна на прокуратурата да върне такива движими вещи (чл. 108, ал. 4 от НПК, в сила след 1 януари 2000 г.).

33. В случай, че възникне спор относно собственост, подлежащ на разрешаване от граждански съд, по отношение на вещи, държани като веществени доказателства, властите са задължени да държат тези вещи на отговорно пазене, докато съответното решение стане окончателно. (чл. 110).

2. Молба за разглеждане на делото от съда

34. С изменението от юни 2003 г. новият член 239а въвежда възможността за обвиняемия да поиска делото да бъде разгледано от съда, ако предварителното производство не е завършено в рамките на законовия срок (две години при тежки престъпления и една година по всички други разследвания). В такива случаи съдилищата изпращат делото на прокуратурата с указания или да внесе обвинителен акт срещу обвиняемия в рамките на два месеца или да се прекрати наказателното производство. Ако прокуратурата не предприеме нищо, съдилищата следва сами да прекратят наказателното производство.

Б. Закон за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г.

35. Чл. 1 (1) от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. (ЗОДОВ, заглавието е променено през 2006 г.), в сила през обсъждания период, предвижда следното:

„Държавата отговаря за вредите, причинени на [граждани] от незаконни актове, действия или бездействия на нейни органи и длъжностни лица [при или по повод изпълнение] на административна дейност.”

36. Член 2 на ЗОДОВ предвижда следното:

„Държавата отговаря за вредите, причинени на [граждани] от [органите] на... следствието, прокуратурата, съда... от незаконно:

1. задържане...;

2. обвинение в извършване на престъпление, ако лицето бъде оправдано или ако образуваното наказателно производство бъде прекратено поради това, че деянието не е извършено от лицето или че извършеното деяние не е престъпление...;

3. осъждане...;

4. ... принудително лечение...;

5. прилагане ... на административна мярка...;

6. изпълнение на наложено наказание над определения срок...”

37. Държавата дължи обезщетение по този закон за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от незаконосъобразното действие или бездействие (чл. 4). Лицето следва да предяви „иск... срещу [органите] ... от чиито незаконни актове, действия или бездействия са причинени вредите. (чл. 7). Обезщетение за вреди, причинени при условията на чл. 1 и 2, може да се търси само по този закон, а не по общия ред за непозволено увреждане (чл. 8 (1)).

38. В практиката на българските съдилища прилагането на закона е твърде рестриктивно.

39. По-специално, националните съдилища са констатирани, че отговорност за вреди, причинени при условията на чл. 1, следва да се търси само по този закон, а не по общата уредба за непозволено увреждане (решение № 55 от 14.III.1994 г. по гр.д. № 599/93 г., ВС, IV г.о.).

40. По подобен начин, отговорността на разследващите органи и Прокуратурата може да се породи само по отношение на изчерпателно изброените случаи в чл. 2 (2) на Закона, а не по общата уредба за непозволено увреждане (решение № 1370 от 16.XII.1992 г. по гр.д. № 1181/92 г., IV г.о. and Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. по т.

гр. д. № 3/2004 г., ОСГК на ВКС). По-специално, разследващите органи и прокуратурата не носят отговорност за действията си в случаи, както по настоящото дело, когато наказателното производство е прекратено, защото давностният срок за наказателно преследване е изтекъл, след като предварителното производство е било образувано (Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК на ВКС). Няма описани случаи на успешни иски за вреди, произтичащи от действия на разследващите органи и прокуратурата извън списъка по чл. 2 от Закона.

41. Най-сетне, отговорността по чл. 2 от Закона може да се ангажира само за незаконни действия, не и за незаконни бездействия от страна на разследващите органи, Прокуратурата и съдилищата (решение № 183 от 05.IV.2001 г. по гр. д. № 1362/2000 г.).

В. Закон за задълженията и договорите

42. Законът за задълженията и договорите в чл. 45 предвижда, че лице, което е претърпяло вреди, може да търси обезщетение чрез подаване на граждански иск срещу лицето, което виновно ги е причинило. Съгласно чл. 110 искът за вреди се погасява след изтичането на срок от пет години.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 3, 6 §1 И 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

43. Жалбоподателите се оплакват относно прекомерната продължителност на наказателното производство срещу тях и липсата на ефективно правно средство за защита във връзка с него. Съгласно чл. 6 §1 и 13 от Конвенцията:

Член 6 (право на справедлив съдебен процес)

„Всяко лице, при решаването на... основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на... гледане на неговото дело в разумен срок от... .сзд...”

Член 13 (право на ефективни правни средства за защита)

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред националните

власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

Жалбоподателите се оплакват и на основание чл. 3 от Конвенцията, като твърдят, че са били подложени на нечовешко и унижително отнасяне в резултат на продължителността на наказателното производство срещу тях. Чл. 3 от Конвенцията предвижда:

Член 3 (Забрана на изтезанията)

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.”

А. Допустимост

1. Оплаквания съгласно чл. 6 §1 и 13 на Конвенцията

44. Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали наличните вътрешноправни средства за защита. Твърди се, че те е трябвало да подадат иск по ЗОДОВ и да поискат обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са били пряк и непосредствен резултат от твърдяното нарушение. Правителството се позовава на практиката на националните съдилища в подобни случаи.

45. Жалбоподателите отговарят, че възражението на Правителството е необосновано, тъй като то не е доказало, че искът по ЗОДОВ би бил ефективно средство за защита срещу прекомерната продължителност на наказателното производство срещу тях, така че те да е трябвало да го използват. Те твърдят, че тези нарушения нито могат да бъдат установени, нито да бъдат обезщетени по реда на ЗОДОВ.

46. Съдът счита, че въпросът за изчерпване на вътрешноправните средства за защита е толкова тясно свързан със съществуването на оплакването за липса на ефективно правно средство за защита по отношение на продължителността на наказателното производство срещу жалбоподателите, че не може да се разглежда отделно от него. Затова, за да се избегне предварително произнасяне по съществуването на въпросното оплакване, тези въпроси следва да бъдат разгледани заедно.

По този начин Съдът приема, че въпросът дали жалбоподателите са изчерпали вътрешноправните средства за защита следва да бъде присъединен към разглеждането по същество на оплакването им по чл. 13 във връзка с чл. 6 от Конвенцията.

47. Съдът отбелязва, че оплакванията за „продължителността на производството” следва да се разгледат по чл. 6 §1 от Конвенцията. Няма индикации, че продължителността на наказателното производство само по себе си представлява отнасяне с минималното

ниво на жестокост, необходимо за задействане на чл. 3 от Конвенцията (вж. решението по делото *Osmanov and Yuseinov v. Bulgaria* (dec.), nos. 54178/00 and 59901/00, 4 September 2003). Съдът счита, че оплакванията на жалбоподателите на основание чл. 6 §1 и 13 от Конвенцията относно продължителността на наказателното производство и наличието на ефективно правно средство за защита в тази връзка не са явно необосновани по смисъла на чл. 35 §3 от Конвенцията. По-нататък се отбелязва, че оплакванията не са недопустими на друго основание. Следователно, те следва да бъдат обявени за допустими.

Б. Разглеждане по същество на оплакванията по чл. 6 §1 и 13 на Конвенцията

1. Период, който следва да бъде взет предвид

48. Съдът установява, че периодът, който следва да бъде взет предвид, трае от 16 май 1994 г., когато е образувано предварителното производство (вж. пар. 13 по-горе), до 22 ноември 2004 г., когато решението за прекратяване на наказателното производство става окончателно (вж. пар. 23 по-горе).

49. Това е период от десет години, шест месеца и десет дни, през който наказателното производство на практика не е стигнало по-далеч от етапа на разследването, тъй като съдебното производство е било прекратено на 18 февруари 2000 г. и делото е било върнато на разследващите органи (вж. пар. 16 по-горе), където е останало до прекратяването си (вж. пар. 17-23 по-горе).

2. Становища на страните

50. Правителството не представя отделно становище по съществуващото на оплакванията на жалбоподателите освен в контекста на възражението си за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, с което жалбоподателите не са съгласни (вж. пар. 44-45 по-горе).

11. Жалбоподателите твърдят също, че няма обосновка за прекомерната продължителност на наказателното производство и заявяват, че е налице необяснимо и неразумно забавяне от страна на властите. Освен това, те отбелязват, че едва след като са подали молба по новия член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс, наказателното производство е било прекратено.

3. *Спазване на чл. 6§1 от Конвенцията по отношение на продължителността на наказателното производство*

52. Съдът подчертава, че разумността на продължителността на производството следва да се оценява в светлината на обстоятелствата по делото и с оглед на следните критерии: сложността на делото и поведението на жалбоподателите, както и на съответните органи (вж. сред многото други източници, решението по делото *Pélissier and Sassi v. France* [GC], no. 25444/94, § 67, ECHR 1999-II)

53. След като разгледа всички материали, с които разполага, Съдът констатира, че не са изложени факти или аргументи, достатъчни да го убедят, че продължителността на наказателното производство по настоящото дело е разумна. В частност, наказателното производство срещу жалбоподателите продължава десет години и половина и не стига по-далеч от фазата на разследването (вж. пар. 48-49 по-горе). В допълнение, от 18 февруари 2000 г. до 29 юни 2004 г. не са били извършени каквито и да било действия по разследване, както е установено от Пазарджишкия окръжен съд в решението му от 12 юли 2004 г. (вж пар. 19 по-горе).

54. Затова, като взе предвид практиката си по този въпрос, Съдът счита, че по настоящото дело продължителността на производството е прекомерна и не отговаря на изискването за „разумен срок”.

Ето защо е налице нарушение на чл. 6 §1 от Конвенцията.

4. *Спазване на чл. 13, във връзка с чл. 6 §1 от Конвенцията по отношение на наличието на ефективно правно средство за защита*

55. Съдът отново подчертава, че чл. 13 от Конвенцията гарантира ефективно правно средство за защита пред национален орган за твърдяно нарушение на изискването на чл. 6 §1 от Конвенцията за гледане на делата в рамките на разумен срок (вж. решението по делото *Kudla*, цитирано по-горе, §156).

56. Съдът отбелязва, че по подобни дела срещу България е констатирал, че по отношение на периода преди юни 2003 г. не е имало ефективно средство съгласно вътрешното законодателство, което да ускори решаването на основателността на наказателното обвинение срещу жалбоподателите (вж. решенията по делата *Osmanov and Yuseinov v. Bulgaria*, nos. 54178/00 and 59901/00, §§ 38-42, 23 September 2004, и *Sidjimov v. Bulgaria*, no. 55057/00, § 41, 27 January 2005). Съдът не вижда никаква причина да стига до по-различно заключение по настоящото дело, имайки предвид този период.

57. Съдът признава, че с въвеждането през юни 2003 г. на новия член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс (вж. пар. 34 по-горе) се

предоставя възможност обвиняемият да поиска делото му да бъде разгледано от съда, ако предварителното разследване не завърши в рамките на законово определения срок. Жалбоподателите използват тази възможност през юни и юли 2004 г. и постигат прекратяване на наказателното производство срещу тях на 22 ноември 2004 г.

58. Въпреки това, не може да се счита, че ускоряването на производството в този момент може да компенсира вече натрупаното забавяне от над девет години (вж. решението по делото *Sidjimov*, цитирано по-горе, § 40).

59. Що се отнася до обезщетенията и предварителното възражение на Правителството, Съдът отбелязва, че според властите жалбоподателите не са използвали налично вътрешноправно средство за защита по чл. 2 (2) от ЗОДОВ, като се позовават на съществуващата в него възможност за обезщетяване на вредите, причинени от незаконосъобразно обвинение в престъпление. Те обаче не обозначават по какъв начин това обезщетение би компенсирало нарушението, твърдяно пред този Съд, свързано с прекомерната продължителност на наказателното производство. Освен това Правителството не е представило копия от решения на националните съдилища, по които се предоставя обезщетение по ЗОДОВ за прекомерна продължителност на наказателното производство.

60. С оглед на гореизложеното, Съдът не намира за доказано от страна на Правителството, че при обстоятелствата по настоящото дело иск по реда на ЗОДОВ би могъл да предостави изпълняемо право на обезщетение, което да се счита за ефективно, достатъчно и достъпно средство за защита по отношение на оплакванията на жалбоподателите за прекомерна продължителност на наказателното производство (вж., в същия смисъл, решенията по делата *Osmanov and Yuseinov*, цитирано по-горе, §41; *Sidjimov*, цитирано по-горе, § 42; и *Nalbantova v. Bulgaria*, по. 38106/02, § 36, 27 September 2007).

61. Следователно е налице нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 6 от Конвенцията.

Съответно, предварителното възражение на Правителството (вж. пар. 44-46 по-горе) следва да бъде отхвърлено.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ №1 КЪМ КОНВЕНЦИЯТА И ЧЛ. 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

62. Жалбоподателите се оплакват на основание чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията, че тракторът и ловните им пушки са били незаконно иззети от полицията, като са били задържани като веществени доказателства през времето на наказателното производство срещу тях, а тракторът е бил предаден на кооперацията.

Чл. 1 от Протокол №1 от Конвенцията гласи:

Чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията (Защита на собствеността)

„Всяко физическо или юридическо лице има право на мирно да се ползува от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени от закона и от общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяване на контрол върху ползуването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.”

63. Жалбоподателите също така твърдят, че не са разполагали с ефективно вътрешноправно средство за защита за оплакванията си по чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията и че на практика им е отказан достъп до съд, тъй като (1) не са могли да оспорят продължаващото задържане на притежанията им пред съда и (2) не са имали ефективна вътрешноправна защита за искове си срещу властите за обезщетение, произтичащи от продължаващата невъзможност за използване на тези притежания. Съдът приема, че жалбоподателите се оплакват по-скоро от липсата на материално право на иск съгласно националното законодателство, отколкото от съществуването на процесуални пречки, предотвратяващи или ограничаващи възможностите за предявяване на потенциални искове пред съда. Ето защо той счита, че това оплакване следва да бъде разгледано в съответствие с чл. 13 от Конвенцията по отношение на твърденията за липса на ефективна вътрешноправна защита срещу намесата в правото на мирно ползване на притежанията, а не във връзка с чл. 6 от Конвенцията във връзка с правото на достъп до съд (вж., *mutatis mutandis*, решенията по делата *Fayed v. the United Kingdom*, judgment of 21 September 1994, Series A no. 294 B, p. 49, § 65, и *Karamitrovi v. Bulgaria* (dec.), no. 53321/99, 9 February 2006).

Допустимост

1. Оплаквания, свързани с ловните пушки

64. Доколкото може да се установи от документите, представени пред Съда, не съществуват данни, с изключение на твърденията на жалбоподателите, че в хода на наказателното производство срещу тях двете ловни пушки са били иззети като веществени доказателства и че все още се държат като такива от съответните органи.

65. Единственото писмено доказателство пред Съда показва, че вторият жалбоподател доброволно е предал ловната си пушка в полицията на 4 октомври 2000 г., като същата му е била върната на 23 август 2001 г. (вж. пар. 28-29 по-горе). Съответно, той не може повече

да претендира, че е жертва на намеса в правото му на мирно ползване на неговите притежания съгласно чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията.

66. В същото време първият жалбоподател не е представил никакви подробности относно това кога, според него, пушката му е била иззета и задържана от властите.

67. От това следва, че оплакванията на жалбоподателите относно изземването и задържането на ловните им пушки са явно необосновани и следва да бъдат отхвърлени в съответствие с чл. 35 § 3 и 4 от Конвенцията.

2. Оплаквания, свързани с трактора

(а) Вторият жалбоподател

68. Съдът не намира данни, че вторият жалбоподател някога е придобивал право на собственост или други права върху който и да е от тракторите, в тази връзка не са и представени никакви доказателства или документи. Следователно, вторият жалбоподател не може да претендира, че е жертва на нарушение по чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията, тъй като предполагаемата намеса не се отнася до негово притежание.

69. От това следва, че оплакванията на втория жалбоподател относно трактора следва да бъдат отхвърлени като явно необосновани в съответствие с чл. 35 § 3 и 4 от Конвенцията.

(б) Първият жалбоподател

70. Съдът отбелязва от самото начало, че няма данни първоначалното изземване и задържане на трактора да е било незаконно или произволно, тъй като е било извършено в съответствие с националното законодателство с цел осигуряване на веществени доказателства по висящо разследване.

71. Що се отнася до продължителното задържане на трактора, Съдът признава, че по чл. 108 от НПК е било възможно да се сезират съответните органи да върнат обратно обектите, държани като веществено доказателство в наказателното производство (вж. пар. 31 по-горе). Освен това, с изменението от 1 януари 2000 г. е изяснено, че в правомощията на прокуратурата влиза да се произнася по исканията за връщане на движими вещи, държани като веществено доказателство, и се въвежда правото на съдебно обжалване срещу отказите на прокурора да се върнат тези движими вещи (вж. пар. 32 по-горе). Съдът констатира, че жалбоподателят не се е възползвал от тези възможности, преди да подаде жалбата си пред Съда на 19 април 2000 г., и не е твърдял, че те са неефективно средство за защита по отношение на оплакването му за продължаващата намеса.

72. Що се отнася до периода преди 1 януари 2000 г., намесата е продължила малко повече от четири години, което не изглежда да е било неразумно продължително време, при положение, че тракторът е бил иззет и държан като първично веществен доказателство по висящо разследване.

73. Отделно, първият жалбоподател не претендира, че някога е оспорвал решението на прокуратурата да предостави трактора на земеделската кооперация или да е започвал отделно гражданско дело срещу кооперацията, оспорвайки вещните ѝ права върху трактора. Ето защо не изглежда той изобщо да е влизал в спор за собственост с кооперацията, което би значело тракторът да остане у властите за времето на това производство (вж. пар. 33 по-горе).

74. По отношение на липсата на обезщетение за намесата в правото по чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията, Съдът отбелязва, че изземването на имущество за съдебни производства е свързано с контрола върху използването на собствеността (вж. решенията по делата *Raimondo v. Italy*, judgment of 22 February 1994, Series A no. 281-A, § 27, и *G., S. and M. v. Austria*, no. 9614/81, Commission decision of 12 October 1983, Decisions and Reports (DR) 34, pp. 122-23), и че такова право на обезщетение не е залегнало във втората алинея на тази разпоредба (вж. решението по делото *Banér v. Sweden*, no. 11763/85, Commission decision of 9 March 1989, DR 60, p. 128, at p. 142). Чл. 13 от Конвенцията също не поставя изискване за изплащане на обезщетение при каквито и да е обстоятелства.

75. С оглед на горните съображения, Съдът констатира, че оплакването на първия жалбоподател относно трактора е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35 § § 3 и 4 от Конвенцията.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 НА КОНВЕНЦИЯТА

76. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея, и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

А. Вреди

77. Всеки от жалбоподателите претендира по 15 000 евро обезщетение за неимуществените вреди, произтичащи от нарушаването на техните права по Конвенцията. Ти твърдят, че са чувствали несигурност и страх за бъдещето за значителен период от

време, докато е било в ход наказателното производство срещу тях, и че са били дискредитирани сред приятелите и съседите си.

78. Жалбоподателите също така претендират претърпени имуществени вреди в размер на 3 700 лева, стойността на трактора към днешна дата, и 9000 евро, представляващи наемните плащания, които са могли да получат, ако са били във владение на машината, заедно с лихвите. В подкрепа на тяхното твърдение жалбоподателите представят експертиза за удостоверяване на посочените по-горе суми.

79. Правителството не предоставя становище по претенциите на жалбоподателите за справедливо удовлетворение на нито един от официалните езици.

80. Съдът не счита, че е налице причинно-следствена връзка между установените нарушения (вж. пар. 54 и 61 по-горе) и твърдяните имуществени щети; следователно, отхвърля тези претенции.

81. По отношение на неимуществените вреди Съдът констатира, че жалбоподателите несъмнено са претърпели известна тревога и несигурност като резултат от продължилото повече от десет години наказателно производство. Така, като взема предвид обстоятелствата по настоящото дело и отсъжда по справедливост, Съдът присъжда 5600 евро на всеки един от жалбоподателите, включително всякакви данъци, които могат да се начислят върху тези суми.

Б. Разходи и разноски

82. Жалбоподателите претендират 8500 евро хонорар на техния адвокат пред националните съдилища и Съда, както и пощенски разходи в размер на 18.90 лева. Те представят договор за изплащане на адвокатско възнаграждение, отчет за извършена работа по време, както и разписки за пощенските разходи. Жалбоподателите молят всички разходи и разноски да бъдат изплатени директно на техния адвокат, г-н В. Стоянов.

83. Правителството не предоставя становище по претенциите на жалбоподателите за разходи и разноски на нито един от официалните езици.

84. Съдът подчертава, че според неговата практика жалбоподателят има право на възстановяване на разходи и разноски само дотолкова, доколкото е доказано, че са били действително направени, необходими и разумни по размер. Отбелязвайки всички относими фактори, както и факта, че на жалбоподателите са били изплатени 824 евро от Съвета на Европа за правна помощ, Съдът счита, че е разумно да присъди сумата от 500 евро за разходи и разноски, плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят на жалбоподателите върху тази сума.

В. Лихва за забава

85. Съдът счита за уместно лихвата за неизпълнение да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Решава* да присъедини към разглеждането по същество на оплакването по чл. 13, във връзка с чл. 6 от Конвенцията, въпроса за изчерпването на наличните вътрешноправни средства за защита и *го отхвърля* след разглеждането му по същество;
2. *Обявява* за допустими оплакванията по отношение на прекомерната продължителност на наказателното производство срещу жалбоподателите, както и свързаната с това липса на ефективни средства за защита;
3. *Обявява* останалата част от жалбата за недопустима;
4. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 6 §1 от Конвенцията поради прекомерната продължителност на наказателното производство срещу жалбоподателите;
5. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 6 §1 от Конвенцията поради липсата на ефективни правни средства за защита срещу прекомерната продължителност на наказателното производство;
6. *Приема*
 - (а) че държавата-ответник следва да плати на жалбоподателите, в рамките на три месеца, след като настоящото решение стане окончателно по смисъла на чл. 44 § 2 от Конвенцията, следните суми в български лева по обменния курс към деня на плащане:
 - (i) 5600 (пет хиляди и шестстотин) евро обезщетение за неимуществени вреди на всеки от жалбоподателите;
 - (ii) 500 (петстотин) евро за разходи и разноски, платими по банковата сметка на адвоката на жалбоподателите в България, г-н В. Стоянов;
 - (iii) всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени на жалбоподателите върху горните суми;
 - (б) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в

размер равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта;

7. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателите за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 17 януари 2008 г., в съответствие с член 77, §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пер Лоренцен
Председател